

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
Факультет фізичної культури і спорту

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри водних видів спорту

_____ 2018 р.

Кафедра водних видів спорту

Р о б о ч а п р о г р а м а н а в ч а л ь н о ї д и с ц и п л і н и

Основи охорони праці

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Бакалавр

(ступень вищої освіти)

галузь знань	01.02 «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини», 01 – «Освіта»
Напрямок підготовки	6.010201 «Фізичне виховання» 6.010202 «Спорт» 6.010203 «Здоров'я людини» 017 «Фізична культура і спорт»
факультет	фізичного виховання, фізичної культури і спорту, фізичної реабілітації (назва факультету)
вид дисципліни	Обов'язкова (обов'язкова / за вибором)

2018 – 2019 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни – Основи охорони праці для здобувачів ступеню вищої освіти бакалавр, галузі знань –01.02 «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини», 01 – «Освіта», напряму підготовки 6.010201 «Фізичне виховання», 6.010202 «Спорт», 6.010203 «Здоров'я людини», спеціальності 017 – «Фізична культура і спорт»

Розробник:

Скрипченко Ірина Тарасівна, доцент, доцент, к.фіз.вих.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри водних видів спорту, факультету фізичної культури і спорту, Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту.

Протокол № _____ від _____ 2018 р.

Завідувач кафедри _____ Лашко В.П.

_____ 2018 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 2	Галузь знань: 01 – «Освіта/Педагогіка»	Нормативна	
	Напрямок підготовки 6.010201 «Фізичне виховання», 6.010202 «Спорт», 6.010203 «Здоров'я людини», 017 «Фізична культура і спорт»		
Модулів – 1	Спеціалізація/освітня програма: тренерсько-викладацька діяльність; фізичне виховання різних груп населення; фізична культура; фізична культура і спорт; фізична терапія, ерготерапія	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		IV-й	V-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин - 60		VII-й	IX-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: «Бакалавр»	14 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		12 год.	4 год.
		Лабораторні	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота	
		34 год.	60 год.
		Індивідуальні завдання: - год.	
Вид контролю: екзамен			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання –

для заочної форми навчання -

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Основи охорони праці» є надання знань, умінь, здатностей (компетенцій) для здійснення ефективної професійної діяльності шляхом забезпечення оптимального управління охороною праці на підприємствах (об'єктах господарської, економічної та науково-освітньої діяльності), формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку і усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки праці на робочих місцях.

Завдання вивчення дисципліни полягає у набутті студентами знань, умінь і здатностей (компетенцій) ефективно вирішувати завдання професійної діяльності з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці та гарантування збереження життя, здоров'я та працездатності працівників у різних сферах професійної діяльності.

В результаті вивчення дисципліни «Основи охорони праці» молодші спеціалісти та бакалаври повинні бути здатними до вирішення професійних задач діяльності, пов'язаних з забезпеченням життя, здоров'я і працездатності під час роботи.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати: питання законодавчої та нормативної бази України з охорони праці, Державне управління охоронної праці та організацію охорони праці, навчання працівників з питання охорони праці, травматизм та заходи щодо їх запобігання, основи гігієни праці та виробничої санітарії, безпеку процесів праці (електробезпека), пожежну безпеку та надання першої долікарської допомоги при нещасних випадках.

вміти: здатність до ефективного використання положень нормативно-правових документів в своїй діяльності;

ефективне виконання функцій, обов'язків і повноважень з охорони праці на робочому місці, у виробничому колективі;

володіти основними методами збереження здоров'я та працездатності виробничого персоналу;

здійснювати проведення заходів з профілактики виробничого травматизму та професійної захворюваності;

враховуючи вікові особливості контингенту, з яким проводяться заняття, закономірності формування знань, умінь і навичок, використовуючи різні методи слова, наочного впливу, практичного вправлення, формувати знання про техніку безпеки і навички безпечної поведінки;

проводити заходи щодо усунення причин нещасних випадків і професійних захворювань на виробництві.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Правові та організаційні основи охорони праці.

Тема 1. Вступ до спеціальності. Загальні питання охорони праці.

Вступ. Загальні питання охорони праці

Сучасний стан охорони праці в Україні та за кордоном. Основні розділи дисципліни «Основи охорони праці». Суб'єкти і об'єкти охорони праці. Основні терміни та визначення в галузі охорони праці. Класифікація шкідливих та небезпечних виробничих чинників.

Правові та організаційні основи охорони праці

Конституційні засади охорони праці в Україні. Законодавство України про охорону праці. Закон України «Про охорону праці». Основні принципи державної політики України у галузі охорони праці. Гарантії прав працівників на охорону праці, пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці. Охорона праці жінок, неповнолітніх, інвалідів. Обов'язки працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці.

Обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій.

Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства про охорону праці.

Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП): визначення, основні вимоги та ознаки.

Стандарти в галузі охорони праці. Національні стандарти України з охорони праці.

Акти з охорони праці, що діють в організації, їх склад і структура. Інструкції з охорони праці.

Фінансування охорони праці. Основні принципи і джерела.

Тема 2. Державне управління охороною праці, державний нагляд та громадський контроль.

Система державного управління охороною праці в Україні. Компетенція та повноваження органів державного управління охороною праці. Національна рада з питань безпечної життєдіяльності населення.

Органи державного нагляду за охороною праці, їх основні повноваження і права.

Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці.

Тема 3. Навчання і пропаганда з питань охорони праці.

Принципи організації та види навчання з питань охорони праці. Вивчення основ охорони праці у навчальних закладах і під час професійного навчання. Навчання і перевірка знань з питань охорони праці працівників під час прийняття на роботу і в процесі роботи. Спеціальне навчання і перевірка знань з питань охорони праці працівників, які виконують роботи підвищеної небезпеки. Навчання з питань охорони праці посадових осіб.

Інструктажі з питань охорони праці. Види інструктажів. Порядок проведення інструктажів для працівників. Інструктажі з питань охорони праці для вихованців, учнів, студентів.

Стажування (дублювання) та допуск працівників до самостійної роботи.

Змістовий модуль 2. Основи виробничої безпеки. Профілактика травматизму та професійних захворювань.

Тема 4. Профілактика травматизму та професійних захворювань.

Виробничі травми, професійні захворювання, нещасні випадки виробничого характеру. Інциденти та невідповідності. Мета та завдання профілактики нещасних випадків професійних захворювань і отруєнь на виробництві. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань. Розподіл травм за ступенем тяжкості. Основні заходи по запобіганню травматизму та професійним захворюванням.

Тема 5. Основи фізіології та гігієни праці.

Основи фізіології праці. Роль центральної нервової системи в трудовій діяльності людини. Втома. Гігієна праці, її значення. Чинники, що визначають санітарно-гігієнічні умови праці. Загальні підходи до оцінки умов праці та забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці.

Робоча зона та повітря робочої зони. Мікроклімат робочої зони. Нормування та контроль параметрів мікроклімату. Заходи та засоби нормалізації параметрів мікроклімату.

Склад повітря робочої зони: джерела забруднення повітряного середовища шкідливими речовинами (газами, парою, пилом, димом, мікроорганізмами). Гранично допустимі концентрації (ГДК) шкідливих речовин. Контроль за станом повітряного середовища на виробництві. Заходи та засоби попередження забруднення повітря робочої зони.

Вентиляція. Види вентиляції. Організація повітрообміну в приміщеннях, повітряний баланс, кратність повітрообміну. Природна вентиляція.

Основні світлотехнічні визначення. Природне, штучне, суміщене освітлення. Класифікація виробничого освітлення. Основні вимоги до виробничого освітлення. Джерела штучного освітлення, лампи і світильники. Загальний підхід до проектування систем освітлення.

Тема 6. Основи виробничої безпеки (електробезпека).

Дія електричного струму на організм людини. Електричні травми. Чинники, що впливають на наслідки ураження електричним струмом.

Класифікація приміщень за ступенем небезпеки ураження електричним струмом. Умови ураження людини електричним струмом. Ураження електричним струмом при дотику або наближенні до струмоведучих частин і при дотику до неструмоведучих металевих елементів електроустановок, які опинились під

напругою. Напряга кроку та дотику. Безпечна експлуатація електроустановок: електрозахисні засоби і заходи.

Надання першої допомоги при ураженні електричним струмом.

Тема 7. Основи пожежної профілактики.

Показники вибухопожежонебезпечних властивостей матеріалів і речовин. Категорії приміщень за вибухопожежонебезпечністю. Класифікація вибухо-небезпечних та пожежонебезпечних приміщень і зон.

Основні засоби і заходи забезпечення пожежної безпеки виробничого об'єкту. Пожежна сигналізація. Засоби пожежогасіння.

Дії персоналу при виникненні пожежі. Забезпечення та контроль стану пожежної безпеки на виробничих об'єктах.

Вивчення питань пожежної безпеки працівниками.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усьо -го	у тому числі					усь ого	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Правові та організаційні основи охорони праці.												
Тема 1. Вступ до спеціальності. Загальні питання охорони праці.	14	2	4	-	-	8	12	2				10
Тема 2. Державне управління охороною праці, державний нагляд та громадський контроль.	8	2		-	-	6	12		2			10
Тема 3. Навчання і пропаганда з питань охорони праці.	8	2	2	-	-	4	12	2				10
Разом за змістовим модулем 1.	30	6	6	-	-	18	36	4	2			30
Модуль 2												
Змістовий модуль 2. Основи виробничої безпеки. Профілактика травматизму та професійних захворювань.												
Тема 4. Профілактика травматизму та професійних захворювань.	8	2	2	-	-	4	10	2				8
Тема 5. Основи фізіології та гігієни праці.	6	2				4	10		2			8
Тема 6. Основи виробничої безпеки (електробезпека).	8	2	2	-	-	4	8	2				6
Тема 7. Основи пожежної профілактики.	8	2	2	-	-	4	8					8
Разом за змістовим модулем 2.	30	8	6	-	-	16	36	4	2			30
Усього годин	60	14	12	-	-	34	72	8	4			60

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Тема 1	
1	Вступ до спеціальності. Загальні питання охорони праці.	2
	Тема 2	
2	Державне управління охороною праці, державний нагляд та громадський контроль.	2
	Тема 3	
3	Навчання і пропаганда з питань охорони праці.	2
	Тема 4	
4	Профілактика травматизму та професійних захворювань.	2
	Тема 5	
5	Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії	2
	Тема 6	
6	Основи виробничої безпеки (електробезпека).	2
	Тема 7	
7	Основи пожежної профілактики.	2
	Разом	14

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Тема 1	
1	Деякі питання законодавства України про охорону праці	2
2	Праця жінок та молоді	2
	Тема 3.	
3	Мета, завдання та організація інструктажів з охорони праці	2
	Тема 4	
4	Професійні захворювання та організація їх профілактики	2
	Тема 6	
5	Правила надання долікарської допомоги при ураженні електричним струмом	2
	Тема 7	
6	Організація та проведення евакуації на виробничих об'єктах	2
	Разом	12

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Тема 1	
1	Законодавство України про охорону праці. Закон України «Про охорону праці» від 21 листопада 2002 року.	2

2	Кодекс законів про працю України	2
3	Пільги працюючої молоді	2
4	Трудові договори	2
	Тема 2	
5	Структура державного управління охороною праці в Україні	2
6	Компетенції в галузі охорони праці	2
7	Органи державного нагляду та їх діяльність	2
	Тема 3	
8	Особливості організації охорони праці на підприємстві	2
9	Охорона праці у навчальних закладах освіти	2
	Тема 4	
10	Нещасні випадки, їх причини, розслідування	2
11	Профілактика травматизму та профілактика нещасних випадків в освітніх закладах	2
	Тема 5	
12	Мікроклімат навчальних та спортивних приміщень	2
13	Санітарно-гігієнічні вимоги до спортивних споруд	2
	Тема 6	
14	Електротравми, їх характеристики	2
15	Техніка безпеки роботи з електроприладами	2
	Тема 7	
16	Перша долікарська допомога при опіках	2
17	Організація системи пожежної безпеки у навчальному закладі	
	Разом	44

10. Методи навчання

Лекції. Проблемні лекції. Презентації. Розв'язання творчих завдань. Домашні завдання.

11. Методи контролю

Методи усного контролю. Фронтальний контроль знань на лекціях та практичних заняттях. Методи письмового контролю. Самоконтроль.

Орієнтований перелік питань, які визначаються як питання поточного та семестрового контролю.

1. Що вивчає дисципліна «Охорона праці», її мета.
2. Визначення поняття «Охорона праці».
3. Аналіз та оцінка стану умов безпеки праці.
4. Закон «Про охорону праці». З яких розділів він складається?
5. Кодекс законів про працю (КЗпП), його зміст.
6. Закон України «Про стимулювання охорони праці».
7. Концепція держави щодо навчання з охорони праці та її соціально-економічне значення для суспільства.

8. Законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці. Їх направляюча та керівна роль щодо здійснення функцій управління охороною праці.
9. Завдання управління охорони праці в регіоні.
10. Трудовий договір та його види.
11. Колективні договори та Угоди з охорони праці на підприємствах.
12. Небезпечні та шкідливі виробничі чинники.
13. Служба охорони праці підприємств.
14. Страховий ризик і страховий випадок.
15. Пропаганда знань з охорони праці.
16. Органи державного управління ОП.
17. Служби управління охороною праці.
18. Нормативно-правові акти з питань охорони праці, що діють в Україні.
19. Види інструктажів з охорони праці (їх види, місце, час).
20. Інструктажі з охорони праці їх мета, правила проведення. Вступний інструктаж.
21. Позаплановий інструктаж, з ким він проводиться, його зміст.
22. Первинний інструктаж.
23. У яких випадках проводиться цільовий інструктаж?
24. Як організувати профілактичні заходи щодо запобігання травматизму під час проведення, спортивних тренувань і змагань? На кого покладається відповідальність в спортивній сфері?
25. Санітарні умови на виробництві.
26. Режим праці і відпочинку людини.
27. Вібрація, чим вона характеризується, її види.
28. Освітлення виробничих підприємств.
29. Комбіноване освітлення на підприємствах.
30. Види виробничого освітлення. Штучне освітлення.
31. Природне освітлення приміщень.
32. Раціональне освітлення робочого місця.
33. Шум. Загальні поняття та визначення.
34. Параметри що визначають норми мікроклімату в приміщеннях на підприємстві.

35. Охарактеризуйте методи аналізу і виявлення причин травматизму та професійних захворювань на виробництві.
36. Долікарська допомога при нещасних випадках при: порушенні дихання і серцевої діяльності, опіках та відмороженні, утопленні, ураженні блискавкою, ураженні електричним струмом, сонячному та тепловому ударах.
37. Пожежна безпека, її завдання.
38. Електробезпека на виробництві, її особливості.
39. Які існують засоби і заходи забезпечення електробезпеки.
40. Які норми затрат часу і відпочинку за віком працюючих, регламентуються правилами внутрішнього розпорядку підприємства.
41. Спеціальні розслідування нещасних випадків.
42. Охорона праці жінок.
43. Які існують засоби і заходи забезпечення електробезпеки?
44. Державний нагляд за дотриманням законів та актів про ОП.
45. Охарактеризуйте методи аналізу і виявлення причин травматизму та професійних захворювань на виробництві.
46. Процес горіння речовин та їх форми за походженням та зовнішніми особливостями.
47. Навчання та перевірка знань з ОП посадових осіб і спеціалістів.
48. Мета дослідження, причини виникнення виробничого травматизму (організаційні, технічні, санітарно-гігієнічні, психофізіологічні), їх характеристика.
49. Документація щодо реєстрації інструктажів з ОП.
50. Допустимі мікрокліматичні умови. Дайте визначення основним показникам мікроклімату.
51. Гранично-допустима концентрація (ГДК) шкідливих речовин.
52. Охарактеризувати небезпечні та шкідливі виробничі фактори. Їх види та класифікація.
53. Способи і заходи підтримання чистоти виробничих приміщень.
54. Який порядок проходження новоприйнятих працівників для стажування.
55. Необхідна чистота повітря. Запиленість виробничих приміщень та причини пилоутворення.
56. Основні принципи соціального страхування.

57. Небезпечні та шкідливі психофізіологічні виробничі чинники.
58. Позаплановий інструктаж. У яких випадках та з ким він проводиться.
59. Забезпечення ефективності навчання з питань охорони праці на підприємстві.
60. Компетенція Кабінету Міністрів України в галузі ОП.
61. Державний нагляд за дотриманням законів і актів про ОП.
62. Мікроклімат виробничого середовища.
63. Завдання управління ОП.
64. Які існують джерела фінансування охорони праці? Фонди охорони праці.
65. В чому полягає міжнародне співробітництво України у галузі ОП.
66. В яких законодавчих актах висвітлюється питання, щодо охорони праці неповнолітніх? Вік, види робіт, норми робочого часу неповнолітніх.
67. Державні заходи з охорони праці. Що вони передбачають?
68. Склад безпечних та нешкідливих умов праці.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Для іспиту

VII-й семестр								
Розподіл балів за змістовними модулями і темами що вивчаються							Підсумковий тест (іспит)	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7		100
10	5	10	10	5	10	10		
25			35				40	

T1, T2, T3 – теми, які входять до змістового модуля

12.1. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74 (75)-81	C	задовільно	
64-73 (74)	D		
60-63	E		
0-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
	F*	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

F* - виставляється тільки за результатом складання заборгованості комісії.

12.2. Форма поточного контролю

Елементи контролю за змістовним модулем 1

Вид контролю	К-ть завдань	Кількість балів		Тиждень подачі або проведення
		За одиницю контролю	Всього	
Конспект лекцій	1	3	3	1
Підготовка доповіді	1	5	5	2
Виконання самостійної роботи	1	2	2	2-3
Поточне тестування	15	1	15	3
Всього			25	

Елементи контролю за змістовним модулем 2

Вид контролю	К-ть завдань	Кількість балів		Тиждень подачі або проведення
		За одиницю контролю	Всього	
Конспект лекцій	1	5	5	4
Підготовка доповіді	2	5	10	4-5
Виконання самостійної	1	5	5	4-6

роботи				
Поточне тестування	15	1	15	7
Всього			35	

13. Методичне забезпечення

1. Опорний конспект лекцій.
2. Індивідуальні тестові завдання для поточного контролю знань.
3. Таблиці та плакати.
4. Презентації та діаграми.
5. Нормативні документи.
6. Розрахунково-графічні роботи.
7. Електронні навчальні посібники і підручники.

14. Рекомендована література

14.1 Базова

1. Скрипченко І.Т. Основи охорони праці. 2-ге вид. оновл. Дніпропетровськ: Вид. Маковецький, 2013. 34 с.
2. Скрипченко І.Т. Основи охорони праці. Дніпропетровськ: ТОВ Вета, 2012. 28 с.
3. Скрипченко І.Т., Чабаненко І.Л. Охорона праці. Дніпропетровськ: ТОВ Вета, 2009. 32 с.
4. Грибан В., Негодченко О. Охорона праці : підручник. К.: Центр навчальної літератури. 2017. 280 с.
5. Основи охорони праці: Підручник. 2-ге видання / К.Н.Ткачук, М.О.Халімовський, В.В.Зацарний та ін. К.: Основа, 2006. 448 с.
6. Запорожець О.І., Протоєрейський О.С., Франчук Г.М., Боровик І. М. Основи охорони праці. Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2009. 264 с.
7. Основи охорони праці: /В.В. Березуцький, Т.С. Бондаренко, Г.Г.Валенко та ін.; за ред. проф. В.В. Березуцького. Х.:Факт, 2005. 480 с.
8. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці: Навч. посіб. – 4-те вид., допов. і перероб. К.: Університет «Україна», 2009. 295 с.
9. Охорона праці: навч. посіб. / З.М. Яремко, С.В. Тимошук, О.І. Третяк, Р.М. Ковтун; за ред. проф. З.М. Яремка. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. 374 с.
10. Катренко Л.А., Кіт Ю.В., Пістун І.П. Охорона праці. Курс лекцій. Практикум: Навч. посіб. Суми: Університетська книга, 2009. 540 с.
11. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці. Підручник. Львів: УАД, 2006. 336 с.

14.2 Додаткова

1. Охорона праці та промислова безпека: Навч. посіб. / К. Н. Ткачук, В. В. Зацарний, Р. В. Сабарно, С. Ф. Каштанов, Л. О. Мітюк, Л. Д. Третякова, К. К.Ткачук, А. В. Чадюк. За ред. К. Н. Ткачука і В. В. Зацарного. К., 2009.
2. Охорона праці (Законодавство. Організація роботи): Навч. посіб. / За заг. ред. к.т.н., доц. І. П. Пістуна. Львів: "Тріада плюс", 2010. 648 с.
3. Охорона праці (практикум): Навч. посіб. / За заг. ред.. к.т.н., доц.. І. П. Пістуна. Львів: «Тріада плюс», 2011 436 с.
4. Серіков Я. О. Основи охорони праці: Навч. посіб. Харків, ХНАМГ, 2007. 227с.
5. Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці. К.: Каравела, 2004. 408 с.

6. Лабораторний практикум з курсу «Основи охорони праці»/ В. В. Березуцький, Т. С. Бондаренко, Л. А. Васьковець та ін.; За ред. В. В. Березуцького. Х.: Факт, 2005. 348 с.

15. Інформаційні ресурси

1. <http://www.dnopr.kiev.ua> - Офіційний сайт Держгірпромнагляду.
2. <http://www.mon.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.
3. <http://www.mns.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства надзвичайних ситуацій України.
4. <http://www.social.org.ua> - Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.
5. <http://portal.rada.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
6. <http://www.iacis.ru> - Официальный сайт Межпарламентской Ассамблеи государств-участников Содружества Независимых Государств (МПА СНГ).
7. <http://base.safework.ru/iloenc> - Энциклопедия по охране и безопасности труда МОТ.
8. <http://base.safework.ru/safework> - Библиотека безопасного труда МОТ.
9. <http://www.nau.ua> - Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».
10. <http://www.budinfo.com.ua> - Портал «Украина строительная: строительные компании Украины, строительные стандарты: ДБН ГОСТ ДСТУ».
11. Одарченко А.М. Основи охорони праці. 2017 [Електроний ресурс] elib.hduht.edu.ua/bitstream/123456789/.../1/підручник%20ОХОРОНА%20ПРАЦІ.pdf
12. Основи охорони праці [Електроний ресурс] <https://pns.hneu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=69026>
13. Голінько В.І. Основи охорони праці : підручник / М-во освіти і науки, Державний ВНЗ "Національний гірничий університет". - Дніпропетровськ : НГУ, 2014 [Електроний ресурс] <http://ir.nmu.org.ua/handle/123456789/108579>
14. Керб Л. Основи охорони праці [Електроний ресурс] <https://javalibre.com.ua/java-book/book/2911028>